

Rafiq SƏFƏROV,
Azərbaycan Respublikası Milli Azad
idarətinin sənədliyin nəşri və istifadəsi
və tətbiqindən məsləhətlər

Görkemli mollasənəddinçi, istedədi qəlem sahibi, publisist, jurnalist və ictimal xadim. Ömer Faiq Nəməzində XX əsr Azərbaycanın mili metbuətinin inkişafında, xalqımızın mili dırçılışı ve xoşbəxt gələcəyi uğrunda mübarizəyə yaxınlaşdırılmışdır. İctimal fikir tarixində öz dəxəti ilə tanınan mütəraqəzi ziyanlırmazdan birlərdir. "Q." molla-sənəddinçilər" adı ilə meşhur olan fikir carşayınlardan rəhbər Cəmmən Məmmədquladzədən se-dəqəti məslək yoldaşı olmuşdur. Cəmməndiquladzədə Ömer Faiqin birgə "Şərqi-Rus"da, sonra isə "Qeyrat" matbaəsinde fealiyyətini arzində onu istedədi qəlem sahibi və öz ejdəsi-nin uyğun metbuətə ehtiyacı olan bir mühərrir kimi tanımışdır.

epiğar' şeklinde bildirildi: "İdareye gonderilin maktub ve meqaleler açıq türk diliinde yazılmış olmasalar, cap olunmayaçılır". Jurnalın keskin siyasi felyetonları, inçlaklı ruhi sehitler, heqüqisperasılı ve ifşafçılar kar hökümeli, yetri burjuazuya ve din xadimlerine karşı arıcıdı mührbazı parapsiz, ona senzura terefinden izlenmesine, tehdid ve takfir edilmesine sobre olub. Görkemli şair, nasıır ve publisist M.S.Orubudag-Herdemxayal: Ö.F.Nemanzade-Uñmidar; şair Elzi Razi - Da-bançatqadıla, Hayevor; Elzi Melzuhun - Yemt çöca; Bayramlı Abbaszadə - Hamməl; Salman Mümtəz - Xordyan - bəy imzaları öz yazır ve "Mola Nasreddin" şəhərlində öz satrık əsərinin ilə fəali istirak edirlər. Əsasən Molə Nasreddin taxalluslu iş yazarları - Nizamaddin Mirza Cəlil qışşən de Laglajı, Dəli, Dəmdəli, Cırçıraq, Herdemxayal və ya imzaları jurnalda çıxış edir.

Ömer Faiq "Molla Nesreddin"la yanaşı, "Heyat", "Tercüman", "Irşad", "Tərəqqi", "İqlab", "Yeni iqlab", "Açıq söz", "Qardaş kömeyi", "Azerbaycan" ve s. metbuat orqanlarında Ömer Faiq, Ümidvar, Dərdmənd, Lağlağı, Cehräci xala ve başqa imzalarla dövri aktual problemlərinə darı keskin

qi ziyaları kimi, Ô.F.Nemanzadən hiddətləndirən məsələlərdən biri da Azərbaycan xalqının özünü tək kimi deyil, məsuləm kimi adlanırdı. O, 1917-ci ilin mayında "Qardaş köy" məməcəsində dəri etdirdiyi "Man kimən" maqəsində qeyd edir: "Ey qatqazlı türk, şəx cədxan İsləm qeyrətinin qırışın və bula qeyrətlər, öz adın adı türkistən. Sam İsləm uğurunda o qəder çalırmış, ejlə qayğılarında o qədir çərəz kəmisi, o morto be yorulmuşsun ki, axırda bu gün onlarıñ adlarını çəkmək istəyləyən təkə müsələmən olmaq xayalına düşməsən... Zamanızın, yan... cincə və milletin höküm sürkürdü böylə bir çədəd insanın öz soy və milletini tanımaq, dahe doğrusu, özünü bilmərək an böyük günheşlərdən, silinməz lekelardan birləşir... məhkum milliyyət və varlığı, öz hüquqların saxlaşdırıq iddiası ləri bə üqad qar tokülen bir vaxt da bizim özümüzü tanımışçı belası, dərin düşünlürsə, qarayaranadan, onun cibindən da hada acılı və da zahərlidir... Man iddia elmiyən, deyil, aca səsli başıqırırmış, biki özümüzü tanıminz, bizi öz milliyyətinin bos adam be ləhimizdir." Ô.F.Nemanzadəna dəsha sonra qeyd edir: "Ey türk, senin başın da cox işləy nalmışdır, cox qırılardır, böyük

hesab eden Ö.F.Nemanzade qeyd etdi: "Bu gün bizim üçün heq bir maşla, heq bir ehtiyac yoxdur ki, müslimlərimiz qeder şəhərinə olsun". O, xalqın savadlınlığını və mərafətlenməsi məsələlərini hər etdiyi 25 may 1904-cü il tarixli 52 Nömrəli "Şərqi-Rus" qazandasında da edilmişdir: "Ne üçün haqqımızı istəmiz?" - magazinlərdə qeyd edilmişdir: "...bu gün bizim ölümlərin müasiridir. Oylu məraflı ki, bu gün dava kimi anazik və doğasıyla milyonlar qışkırtma olar, bir vaxtla bəzən mürəbbə dövətlərin hər ikisi da bir tərəfdən onu da aldan buraxıa bilirler. ...Zaman tagazası deyilidir. Bütün dəbərə dayılmış, hərəkat etməliyik... Bir çox gəhərəldəki sonot zirəat və şəhər məktəblərinin sırasına qızılıq, qızılıq bırkın kişi qızılı, qızılıq bırkın kişi hissəsinə bür müləmənlərin rəvəti. Nüshə, pula nisbətlə idil bir neçə usagişmaz pulsuz oxşadıqları da nizam daşıldırdı. Həlbutki, cəmatəlimizin göz yuymasından, mənəlli qazılların, böyüklerimizin dıqqatsızlıyından o kimin yerlərmiş, haqqımızı özgərlər zəbt etməkdədir. Bu kimin yerində qızıl görəl milət balalarının rus məktəblərinə getmələri, qızılıq calısmalıdı. Bu yolda täsirin alısmışdır, qızılıq etməliyik. Cənubi zamanımızda rus

“Dünyəvi əqidələrin birincisi millətpərvərlik əqidəsidir”

Ömər Faiq Nemanzadə də məhz bu əqidənin sahibi kimi yaddaşlarda əbədi yaşayacaq

meqalelerde çıxış etmişdi. Megalşalıda "Dardiriz ve darmamızın", "Ne üçün haqqımızı istemiz?", "Ağacı qurd içindən yeyir", "Men kimim?", "Molla Nasreddin" başlığındı, "Mezlam um an bökyl zalmıdır", "Alinan azadlığın ne cur saxlamılır", "İsligim sönmeyecek", "Çinovniklərimiz", "Milli məsələlərimiz vaxtim", "Hesən amını şikayel", "Milliləşmək", "Yazımız dillimiz, iñcili ilimiz", "Dilimiz we imamları", "Müellimlərimiz ne üçün Bakya qırçırlar" ve s.) cariçin müsəlmaqlısiyasi itibar etmiş, xalqımızın içtimai-siyasi mubarizəsinin manevi inkişafını, zülüm ve iştsarına, cəhələtə, fanatizmə qarşı mübarizəsinə ölkə etdirmiştir. Ö.F. Nəməzədanın 18 oktyabr 1906-ci il tarihi 245 Növ "Irşad" qəzetiində dərildi: "Məzlam um an bökyl zalmıdır" möqalisinə xalq-zülüm altındakı inhemasının başlıca sebebinin mənvi onun zülüm, heqərət, döyülməyi, aşıyyət, qorxıqşa sabr va adət etməsində, zəlmlarla, müstə bildirə ziyada laət etməsindən görüb. O, qeyd edirdi ki, "əsl zəlum ve günahkar zülüm edənər deyil, belə zülüm, haqarət edən edənlərdən...". Besdir bu qader sabr, besdir bildirilməz bəzər haqarət. Vaxdir ki, cümləmiz ittifaq edib telab edek: Cənablar biz dölimiz oxluq yuxarı dölimiz, millyyyətizimiz bilmək istiriyik. Bizi öz dillimizə, dinimizə məxsus olan məktəblərimizi özümüz idarə etmək istiriyik. Bütən xahişimiz rusca, flarange, neməsc oxuyub, marşifil, mədəniyyətlər olmayı istiriyik, bütən istiriyik ki, bir para mil-işlərimizi özümüz idarə edib biziş adəmizdən bixərən ola bilər vahid qulluguların cəmiyyətinə bəla olsanınlar! Belli vaxtdır, bizi de təqibən, həkumuzumuzun mühafizəsinə cəlqag, haqq we müsəlavə yolunda təkəlin qısnarı sanayəni eka edib sünə şəfəqər tegidən bəne həngamlarlaç aziv we misiklərin ki mi qallana yetməyadı.

müsür. Cox seyler bilinir ve bunu
de Cox cahil deyilsin! Bir Cox edibile-
rin, müellimlerin, mühendislerin, dok-
torların, advokatların, maktebların
yuzlerce ləsələberin var!... Ancaq, an-
caq bir zər xüsusda carlısan. Ondan geyl
öyrənmiş istəyindən haldə niya bira-
zad: yəni əzuləm bilinc istərimşən, ni-
ya varlığından, özcündündən, öz soy
va neslinindən xəberin yox? Niya səne
“Kimsən” dedikləri vaxt haqqıçı
cavabında aqzaların? Niya sadice deye
bilimrisin ki, men türküm. Niya deye
bilimrisin ki, silahlıdan, sünñihədən,
bulaqlıdan avval son türk idin. Indi de
turkən və bundan sonra da türk qala-
caqsan. Son ey türk. Nə aqədiđ, nə
maslağda olursan ol, hemişə turkən.
Son gerek biləsan ki, dünyada hele
si, sunn, bəbi, seyyxi adları yox iken
son var idin... EY özündən bixaber
türk. Mədəniyyət ostarı, nizam idare
va esaslı “üssü “qasun” qaranşan he-
niş Bağdad, Şəhər, Paris və Londonda
yox iken senin yurdundan var idin. Sen
öz dədili dillini cığdırın qızırb arılbıva
kü acıncıq haladan arıb əlibba va
yazısından evvəl senin göyçük əlibba
yo yazın var idin. EY özünü lifir, undur
derecede müsaflärperverlik, özgələrə
hörmət göstəren yıldı, yadına kəli
nen ruhun, sanın qanın, sonin düşün-
con, senin varığın henin senin özün-
de iken bun su gümki kimi dilsiz, yaz-
sız, yanı milli nisənşəz deyildin.”
Ö.F.Nemanzadə mülletparvarlıq eqid-
diyi yüksək oymatandırıclar geyd-
edirdi: ...“Bu gün eyniad-eyniye qar-
ınamır ki, dini eqidədən sonra insanda
doğan düşyən eqidələrin birincisi mil-
letparvarlıq eqidəsindir, ictmal fəlsafə-
nin baş, özünü tanımış fəlsəfəsidir,
mülletin qəbulundan etibarlıdır. Milletparvarlıq
eqidəsi özü addətdən, mərhələsi,
keçidiđdir... Bu halda ki, ... an birinci
eqidəmiz azad milletparvarlıq eqidəsi
olmalıdır...” Xalqın savadlınlardırı-
nın azadlıq yolunda, özündü devər və mili
oyansı yolunda osas qərtərlərin biri

mətbətlərindən ütmək, içtəmət etmək məarfə bacğızın galaxic və qüvvəliyin bəri suxını xəmşin deməkdir. Balalarañıñ bir tərəfdən rus mətbətlərinə gəndəmək barər buralarə gedənqılınlar üçün da her şəhərdə, hor böyük kənddə xüsusi mətbətlər açılmışdır. Xorab onlarda sələrimizlərini canlandırmışdır. Hor şəhərdə mütləq və mültiq üzvi qızımlı, hətta pulsuz qıraətanlar aqmalar, gəzməzmişlər onündəki mil, vacib hallarımız-fürsəldən vaxtında istifadə edilər çarxamaylıdır. Nə üçün lazımi masələlər çalışılmayıñ, ne üçün haqqımızı istemiriyə? C. Məmmədquluzadə Omer Faqih birlikdə "Molla Nasreddin"da dil məsləsəsi no nəcə cildi yanğındıclarına jumalañın sahada mövqeyini dəfə düzgün müyyəyanlaşdırıldıqlarıdır. "Xatirat" adlı əsərdə belə izah atmışdır: "Yazida böyük cürümətiñ o oidi ki, aqçanıda linda yazaqmadan biz uttanımdı. Bütün nömrəmizin bəz meqələmizdən yaşmışqıñ ki, aqçanı da lindilə, aqçan türk dilində yazaqsa eydib, gönki yazanın sadəvənin zəlqidərə delət edir. Arıllı oxular, şox yox ki, xatiratçı bu qeydlərin kinaya ilə yazişdirigə ve "utmanz" mollasseslərinəndən dil məsləsəni kımıb yaxşelenən düzgün həlf eldikləri inannımsıdlar. "Meymular" (1906) felyetonunda adıl hem məktəblərdən yola dilinə öyrədələşsinə vəl yoxmayın hökümət, hem de ana dilinə xırda boyan xərli dövlətliyərlər. Bir saatla yaxşılan tətqiqatçı, həkumət qoyur məktəblərdə ana dilimizi dilləndir yoxrank. Tətqaq ki, bəz həkumət qoyur. Bas ana dilimizi istemeyi, ana dilimizi mənəməbilə etməyi, ana dilimizi xoşlamayı ki, kim qoyur? Bas kim bizi özləndirmən uttamıağ, və özləmizlə dənşimiz arı bilməyi vaddi edir? Megar bunu da hökümət

Omer Faqı maarif ve medeniyatını inkişaf etdilmesini birinci şeritini kabul ettiğinde, metbuata göründü. Onun fikrinde, "her milletin medeniyetini ve güvendiği mabetlerinin sayısını ile müteenselidir". Omer Faqı 31 gün 1905'te il tarixli "İrsad" gazetinde yazdı: "Metbuat" adlı makaleşinde ogedi edindi: "Metbuat olmayan millatın mócüdiyyeti istibap, optiyon yoxdur". Onun fikrinde, edat, inqilab, hümrü metbuata six bagdır. Ö.F.N. menzade 4, 6, 11 aprel 1903'ü il tarixli 3,45 Nömrili "Şair-Kur-Rus" gazetinde dərc edildi: "Derdimiz ve damamızı" adlı makaleşinde ogedi edindi: "Nuh zamanında deyil. Zamanın hali te vesili te teraqi nişanları olanqı bizim aramızda is görən fazilemlər, kılqaz, qazan yəzən mühümürlərin var. Amma codğumuzda görə həc! Kılqaz, qazan aksəni müşteri kılabalıqlarından kəñiz pulunu, baxşnevə xərçini bələ çıxara biləmeyir. Üz lida bəl zithur edən hemiyyətillərimiz pak böyük məqsədə, fədakarlıq dəpar olurut. Üz bunlardan bir olna qymalı, azı." "Təqümən" miz həlliət fayad endi: "gəhər hikməne bir məsləhət, millət, səfəri, mərəfiat doğru söngü çalşır...". Amma illarca cahat, qarğıdanlıq bəzi rüyətlərlə 20 il de kiçik bir qəzel qox azdır. İki milion erməni qorçularının 7-8 qazət, məntəcə kitabları var. Heyl ki, 15-20 milyon bəz müsəlmanların həftlik kılıç, bər qəzəti de çox gəndür. Oxucularımız çox az qızılırmızılmış. Ulemamızın, böyüklerimizin çoxu ləzimci məsələlərə göstərmir. Xüsus, İndiye qədim dinin döyü təcrübələr ilə istidat məsləhət qoşqınlardır, ki bir millət mərəfiatı yəsər, cahat ilə xoş yox. Məsləhətin vəsiyəti, xəlit, vaizi işe məc-

MOLLA NƏSRƏDDİN
JURNALININ
ŞİSƏ TARIXİNDƏN

nun üçün ne lazımdır?" - dedi Omer Faqı dünən. "Lütbəndə xalqın gönüşünə aqşaq, ona neyin aynı, neyin qarşısında olduğumuz başqa sələməq, silindən tutub ona yeriymək cərəyanı." "Bəs bunun üçün ne lazımdır?" - deyə yənə dünən, işqə yox astarı: Elm! Xalqın sadavətlənməsi!" Xalq şairi B. Vahabzadı ö F. Nəməzandır. "Bütün varlığını iş vətənə bağlı olan, xalqın cılyarları ilə nəfəs alın" addımdır. Omer Faqı vətən sevgisinin sevginin en yüksək qatı hesab edərək onu iş vətən sevgisindən doğulmuş biri məbəcidir, bir qəhrəman kimi qeymləndirir.

Azərbaycanın digər şəhərləri
Elçin Əfendiyevin, O.F.Nəmənəzadı-
nın yaradıcılığı haqqında yazdı: "O
ışq-əslə sənməz" adlı məqalədə
onun qızılı qeymlər verərək eydildi-
rə: "Omar Faiq Nəmənəzadı (1872-
1938) Azərbaycan modeniyətinin o-
tarix simalarından biridir ki, onun
tutu ömüründən xalqın inkigəti naminə
hər nadən çəkilməyən, yoluqlaş bul-
medən fealiyyətə, böyük harflə Müta-
fəkkir - Vətəndaş fealiyyətindən hət-
mişlər wası bəy böyük fealiyyət nə qədər
alı, işqılı olmuşsa, şəxsi hayat bir o-
qader actı, uğursuz və etibarsız olmuş-
dur".

Ömer Faik 1907- ci ilde "Molla Nasreddin"da çap ettiirdiyi vetandas qayali yazılara göre ocaq hâkimiyeti terefinden hebs olunarken M.Ö.Sabir "Molla Nasreddin" jurnalının müherrirlerinden olan Ö.F.Nemancıoğlu'nun hükümet tarafından teşvîf olunmasının münasibetinde "Behlül" mîcmâusundaki seire nezâra olsun gerek deye "Töh-

Soldumu gizlaza, ev Fais Neman pasar?

Soruları gizlannı, ey tıraq nemani peşin!
Lalay-nemantann oldumu xünin cigor?
Sinene desti-qaza çekdimi sixi-kader?
Nerkisi-səhlələrən jalacekan oldumu?

Söyledimmi şan rahet otur heyfşan?
Çekme bu millet qəmən, çək özüne keyl şan!
Xana deyildir şənən, getməşən, zeylşən!
Eylemediñ etləna qissa haman oldumu?
Şimdı şənə man deyan məlliəb ayan oldumu?

Fayda vermez dedim aetyljin afgan sena,
Halim yandığın eylemz ehsan sena,
Masken olur aqibet, gurşeyi-zindan sena,
Gurşeyi-zindan sena İğe mekanı oldumu?
Simdi sena men deyan metlab ayan oldumu?

Man demedimimi sənə nirmə işə canlıən

Olmagelen ham ravis,
Medisi-iranilan,
Şimdî sene man deyen melleb ayan oldumu?
Şimdî sene man deyen melleb ayan oldumu?

Eyerme dovet abes, bırlıye iştanın,
Sen ki, yza bilmesan, bunca perişanları,
Masaleyi-İttihad hellü-beyan oldum?
Şimdi sana men deyen metlab ayan oldumu?

Görkəmli Azərbaycan eədəbiyyat-
şünası Abbas Zamanovun 1979-cu il-
da çap olunmuş "Əmal dostları" adlı
elmi monoqrafiyasında qeyd etdiyi ki-
mi. Ö.F.Neməzədovun məktubunda

Azizmizdakı yüksək xidməti üzün mud-
dat layingicılıq qiyemləndirilməmişdir.
Nehayt ki, 1983-cü ilde Azərbaycanın
nın icmali-mədəni hayatından shəhəry-
yelli hadisə baş verdi. Professor
Ş.Qurbanovun S.Rzayevə türkili-
tarlı etibdi və professor K.Məmmə-
dovun redaktorluğu ilə O.F.Nəmanzə-
denin "Əsərləri" ("Yazıcı", 1983)
neşr olundu. Nərə olunan bu kitabda
ikilər ofqara Omer Faqıjn publisist-
kasından nümunalar bir yərə toplanı-
şaq salıq ilə və böyük rəqəbbə müs-
ərəx袖urxuya təqdim olunmuşdur.
O.F.Nəmanzədinin yaradıcılığı öks-
etdiyin həmin materiallar görkəmli
mollanəsəreddin, istədiyədən publisist
jurnalı və icmali xadimin istədiyə
eqidəsi və fealiyyəti haqqında geniş
təsəvvüf yaradır. Bu kitab eyni za-
manda bir dəhə səbət idil, köyələrin
xalqının manafeyli namına yasnamış
qələmə salınmış heç vaxt unudulmam
ururdu bilməz.

“Dünyəvi əqidələrin birincisi millətpərvərlik əqidəsidir”

Ömər Faiq Nemanzadə də məhz bu əqidənin sahibi kimi yaddaşlarda əbədi yaşayacaq

muallar, gazetecidir. Gezet alenin güz-
güsündür. Gazet zamanerinin en eskişin
çinidir. Gazet indiki cısmi-hayatın
ruhundur, gazet alanının nüfuzlu, ta-
siri vaizidir. Gazet bir miliyat ölçü
mizanıdır. Gazet memleketin hamis,
vekili, avukatıdır. Sükür Xudaya, gazi-
de de dövri-taraqqiyatı giraceyimizi bil-
den esirler, seahiler çox ger de ola
zühr etmekdedir. İlkox çoxdan ber gő-
rülerin bir nüqsan ve etlibiyatımızı içinci
bir türk qazetimiz ilkincicin möhtac
olduğumuz "Şərp Rus" adında Tiflis-
de nəsl olunmuşa başlıdır. Cəset zahid
bi özüne düşen ehəmialı və maliyyət-
perverliyin göstərdi. Görülm! Biz can-
maat da özümüze düşen müəvviniliyiye
və kömək etmek vezifəsi-milliyyəti və
in sənəyistimizi göstərən laza çıxan
əhəmiyyətli rəsmiyyətlərini təqdim et-

şığı rovnəcə vəzifəcəmizdir.”
O.F.Nəməzandən təqdimatçılarından biri olan professor Samil Qurbanov evləni eyni sazında 2006-cı ilde tərtib edərək nəşr hazırladı. “Əmir Faiq Nəməzandə, Seçilmiş şəhərkarı” kitabında istedadlı publisist jurnalist və icatçı xadim Əmir Faiqin XX sevinç evlənlərində Azərbaycan xalqının icatçı-sınıf mübarizələri, mənvi-inkişafçı, özünü dərhal etmə şəhərkarı, özüni etdirmə meşqələri, həyətənən və xatirlərinə toplanmışdır. Toplananın həmin materialları O.F.Nəməzandən yaradılmışdır.

Jordan bir olsununu tasdiq eder.

anmış olsaydı: "Hazar'ın cengeleri
ağır ister isan sülh ve selâl... Bu ha-
zırlığınız mütlâq tüfing ve topla devîl
Hazırlıq mütlâq qon tolmak dîrî
yıl, belke qon tökkürümük üçün bi-
vâstidir. Cazâhdaq eksarıyayı
hüsnîyî taglı eden türk yerleri bire
bir olmazımdan çox. Yek üz yim
lik Qara obası qedî. Nâxçıvan, Sü-
meli ve Şenur'ı qeyd etlib. Canubî
lam mümkinlefların mütbîlerin kasîdâ
îste böylü qızıdmalı ve xasta bir vez-
âda bütün mövâdüllüyîlere zeber en
dilmâk isteyen. Denkîn qâvîteri yuxarı
dan ve simdîde Detkîn'ü qâvîteri
mâlik etməsi.

tonümüzde süh ve salah deyil, votanımızın ölü tehlükeleri düşür. Buna göre "cenge" adı suradı deyil, bütün möv-cudiyatımız ile hızlaşırılmışız. Hem top, tufan ve xencarla hızlaşmışız. Eyi azercibeycanlı Yaxıl kişi ki, üstüne na gelmiş yiriciler ayıldan da yineşti. Vahşılığının da hâsi vahşidi... Eyi azercibeycanlı! Eyi hər kesin görü düzənzenin votan! Yatma, yatma ki, bir-dan-bira "grayin" üstüne çökrem, hərəkət-hayatiyyəni söndürməye qasəd ediyorlar. Eyi azercibeycanlı, ey böyük ve şanlı canhârın nəvarəni!... Tekrar fəqər ediyorum: "Votanın her yandırma təhlükə içindədir! Onu təhlükəden qurtaraq yalnız yoğun yalnız sinələrinin dir, sinənin qövüştür. Barışa da ey biki, sinə özəqsin, özə torpağınu qurtarmışın, özünüz, öz eviniz, öz balalarınız, öz qurttarışın! Çunki votan-sən, se-

Azərbaycanın xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə O.F.Nemanzədenin yaradıcılığında yüksək qiymət verərək, ona həsr etdiyi "Yanar türk" adlı möqalidəsində Osman Faiçən efsələrinin xalq əsərlərinə və xalq əsərlərinin tələyi üçün alıqanlıyanı, Mirza Cəfəlləri, Sabirliyəni, Hadilərini üşyələr. Bütün buranın bir ümumi gördübüünü qeyd edirdi. Türk dünyasının böyük söz ustası Bediüzzəfər Vahabzadə yazırırdı: "Büyük üsyan birce aralarında: xalq tələdiyi vəziyyətdən emtak, onu dünarıyan em medəni xalq-